

Petr Meyer, Jan Svoboda

Název příspěvku

**Formování spádových obvodů základních škol v typologicky odlišných regionech
(Formation of catchment areas of primary schools in typologically different regions)**

Klíčová slova v ČJ

Základní škola, spádový obvod, geografie vzdělávání

Klíčová slova v AJ

Primary school, catchment area, geography of education

Cíle v ČJ

Cílem projektu je analyzovat faktory, které ovlivňují prostorovou podobu spádových obvodů základních škol v Česku. Dále pak identifikovat aktéry a jejich pozici v procesu regionalizace školství na lokální úrovni. K naplnění cílů si klademe následující výzkumné otázky: Jakým způsobem jsou formovány spádové obvody základních škol v Česku? Kterí aktéři a jakým způsobem ovlivňují výslednou podobu spádových obvodů? Existuje diferenciace formování těchto obvodů v rámci typologicky odlišných regionů?

Teoretická východiska v ČJ

Problematiku formování školských spádových obvodů lze považovat za jedno z klíčových témat geografie vzdělávání (Brock 2016; Kučerová 2012). Základní vzdělávání je, jako jakákoli jiná služba, poskytováno určitému souboru uživatelů s určitou územní příslušností. Při řízení rozmístění této služby v prostoru byla nejprve uplatňována politika jednoznačného vytyčení spádového obvodu pro každou školu (Bajerski 2015), nejčastěji za pomoci výpočtů gravitačních modelů (Marsden 1977). Ovšem se vzrůstající nerovnoměrností rozmístění žáků v prostoru, zlepšováním přepravních možností a s nástupem liberálních politik soutěže mezi školami byla ve většině edukačně vyspělých zemí umožněna svobodná volba. K diferenciaci prostoru podle územního přístupu k základnímu vzdělávání přistupujeme v pojetí Giddensovy (1979) teorie strukturace, kdy je prostor utvářen a přetvářen jednáním aktérů a zároveň aktéři se rozhodují v již stanovených strukturách, které jejich jednání jak umožňují, tak omezují.

Metodologie v ČJ

Projekt postupuje od analýz dat převážně kvantitativní povahy na úrovni Česka, přes dotazníkové šetření, ke kvalitativnímu výzkumu ve zvolených obcích a školách. Stanovení typologie regionů na úrovni obcí vychází z nepublikovaných dat o školách od MŠMT a prostorových dat, u kterých je dále ověřena statistická závislost. Prostřednictvím dotazníkového šetření jsou u jednotlivých aktérů identifikovány názory a postoje k systému spádových obvodů a jeho realizaci v praxi. Ve vybraných obcích a školách jsou pak vedeny rozhovory, ve snaze hlouběji pochopit informace uvedené v dotazníkovém šetření.

Závěry v ČJ

Ze získaných dat a informací vyplývá, že přístup k formování a uplatňování systému školských spádových obvodů je značně diferencovaný. Tento odlišný přístup je ovlivňován především charakterem školské sítě, formou a způsobem komunikace mezi aktéry, jednáním samotných aktérů (rodiče, vedení škol a obcí), kulturním a sociálním kapitálem. Rozdílné odpovědi aktérů lze nalézt také v dichotomii venkov a město. V některých případech byly identifikovány i specifické transformace tohoto systému na lokální úrovni či převádění povinností na jiného aktéra.

Souhrn příspěvku v AJ

Issue of formation of school catchment areas is one of the key topic of the geography of education (Brock 2016; Kučerová 2012). The main goal of the project is to analyse factors influencing spatial form of the school catchment areas in Czechia. Further to identify actors and their position in process of regionalization education at the local level. The project proceeds from analysis of quantitative data at the level of Czechia, through questionnaire survey to qualitative research in selected municipalities and schools. From obtained data and informations is obvious that an attitude to formation and application school catchment areas system is considerably differentiated. This different attitude is influencing especially by the character of school network, form and way of communication between actors, actions of actors, cultural and social capital. Also has been identified specific transformation of the catchment system at the local level and transfer responsibilities to another actor.

Bibliografie

- Bajerski, A. (2015). Erosion of the School Catchment System as Local Policy: The Case of Poznan, Poland. *KEDI Journal of Educational Policy*, 41–66.
- Brock, C. (2016). *Geography of Education: Scale, Space and Location in the Study of Education*. London and New York: Bloomsbury Academic.

Kučerová, S. (2012). Proměny územní struktury základního školství v Česku. Praha: Česká geografická společnost.